

Karius og Baktus gjør comeback

Ikke gjør som mora di sier, ropte Torbjørn Egners to verdensberømte tann troll, Karius og Baktus, til Jens. Men da Jens fikk tannverk etter alle søtsakene, skjønnte han at mors formaninger nok var nyttige likevel. Og Karius og Baktus ble børstet ut med den store tannbørsten. Tannlegen reparerte hullene i tennene, og både mor og tannlegen hadde god hjelp av eventyret om de to tann trollene når tennene skulle børstes, behandles og i det forebyggende arbeidet ellers. Selv om enkelte psykologer hadde innvendinger mot moralen i eventyret, da barna i mange tilfelle identifiserte seg med Karius og Baktus og ikke med Jens. De fleste spyttet likevel ut tann trollene med stor tilfredshet.

Men etter hvert som budskapet sank inn, om at søtsaker helst bare skulle inn tas én gang i uka, gjerne til lørdagsbar netimen, og fluoren ble introdusert både som tablett, skyling og til slutt i tannkremen, måtte Karius og Baktus gi tapt. Barn og ungdom med «perlerader» uten karies eller fyllinger ble det normale og ikke unntaket. Utrolig for oss som var med på å introdusere fluoren og gikk rundt i skoleklassene med skyllebeger og bøtte til å spytte ut i. Vi hadde knapt sett tannsett uten karies eller fyllinger før vi hadde praktisert i mange år. Nå

stiller en hel generasjon med perfekte tannsett. Hvilken gave å få oppleve at det vi drev med virkelig nyttet.

Men det er stadig slanger i paradiset. For nå er våre sjarmerende tann troll tydeligvis på vei tilbake. Og de har startet hos sine – nemlig barna. Tall fra siste års rapporter fra Den offentlige tannhelsetjenesten gir grunn til bekymring. I et tidligere nummer av Tidende i år (nr. 5) er tannhelses situasjonen for alle aldersgrupper oppsummert, og det ble konkludert med at det foreløpig ikke er grunn til å «rope ulv». Flere igangsatte prosjekter og undersøkelser vil gi oss flere og sikrere bakgrunnsdata, men det er heller ikke grunn til å tvile på at ting skjer og at situasjonen er i ferd med å endres. Den nye foreldregenerasjonen har ikke selv hatt karies, og tror kanskje at det blir slik av seg selv. Men det gjør det ikke.

Hvordan kan vi så forhindre at det som er bygget opp gjennom de siste 30 årene ikke blir revet ned igjen? En viktig side ved dette arbeidet vil være å bevisstgjøre den nye foreldregenerasjonen. Det kan skje på flere måter, ikke minst viktig er det å satse på systematisk informasjon og kontroll på helsestasjonene. Det arbeidet er kanskje blitt noe forsømt i de senere år. Ungdomsgruppen med daglig inntak av snop og

søte leskedrikker er en annen viktig målgruppe. Vi har ingen nye trylleformulærer i dette arbeidet, det viser artikkelen «Att förebygga karies» som er en oppsummering av gjeldende kunnskap på dette feltet og som vi presenterer i dette heftet av Tidende. Samtidig vet vi at de midlene vi har faktisk fungerer.

Den store utfordringen nå blir derfor å bevisstgjøre både barn, unge og foreldre og å tilpasse informasjon og opplysning til en ny tid og en ny livsstil. For mye har endret seg i samfunnet siden eventyret om Karius og Baktus ble introdusert. Men noe overlever – og Karius og Baktus har gjort det. Boken er oversatt til 22 språk og ble sist utgitt i Litauen i fjor. Og både boken og Ivo Caprinos film er fortsatt populære og har vært inngangsporten til konstruktivt samarbeid mellom alle kategorier tannhelsepersonell og de små. At Karius og Baktus' far, Torbjørn Egner, ble hedret med æresmedlemskap i NTF føles derfor riktig. Han fortjener stor takk, og er sannsynligvis det æresmedlem som vil bli husket lengst av flest både i og utenfor og foreningen.

Quadrus Sangris